

Man har brug for RO og ORDEN, så ens tanker kan få lov til at blive VILDE!

Suzanne Brøgger blev berømt og berygtet verden over, da hun i 1960'erne og 70'erne ikke bare talte om, men på alle måder udlevede seksuel frigørelse og gjorde op med ægteskabets snærende bånd, samtidig med at hun dyrkede et ultrafeminint og forførende look, som stod i skarp kontrast til de senere rødstrømpers mere kønsneutrale. Nu er forfatterinden aktuel som en del af By Malene Birgers støtteaktion for organisationen Women for Women på Kvindernes Kampdag den 8. marts. I den anledning satte ELLEs Malou Wedel Bruun Suzanne Brøgger og By Malene Birgers Kreativ Direktør, Mathilde Torp Mader, stævne til en samtale om kvinder, kampdag, makeup og kreativ vildskab hjemme hos forfatterinden i landsbyen Løve på Vestsjælland.

Tekst MARIE LOUISE WEDEL BRUUN Foto ASGER MORTENSEN
Styling BARBARA GULLSTEIN Hår & Makeup SIDSEL MARIE BØG

Suzanne Brøgger har haft fast base i Løve i ca. 50 år. Det er her, midt ude på landet blandt nedlagte købmænd og huse til salg, at hun finder den ro, der skal til for at blive ved med at skrive og opretholde status som en af Danmarks største nulevende forfattere.

En status, som blev grundlagt, da hun som purung skolepige boede i Bangkok med sine udstationerede forældre og indledte et forhold til en 15 år ældre, gift fransk diplomat, som var foregangsmand for den seksuelle frihed, der ikke mindst skulle komme til at præge

1970'erne, og som ringe i vandet skabte skilsmisser, kollektiver, kvindegrupper, brug af P-piller, fri abort og barselsorlov for alle.

Suzanne Brøgger gjorde sig til spydspids i Danmark og Norden og blev populært indhold i bl.a. aviser og ugeblade med sit smukke ydre og sin dekadente stil. En kendis-faktor, der kun steg og gjorde hende til samtaleemne nr. et, da hendes første bog, *Fri os fra kærligheden*, udkom i 1973 og i den grad skabte debat, for skulle man nu føle sig umoderne og slavebunden, bare fordi man godt kunne lide at være gift? Og mange følte, at Suzanne Brøgger forrådte sin egen ideologi, da hun som knap 40-årig mødte en mand, som hun ikke alene fik et barn med, men også giftede sig med. Selv har Brøgger dog aldrig lagt skjul på, at hun troede mere på hjertets lyst end på ideologi.

Og nu står vi så her, foran hendes hjem, der er en tidligere landsbyskole, og som bl.a. også har huset en vognmand, men som altså igennem et halvt århundrede har lagt vægge til alt fra vilde fester til bogskrivning og barnegråd. Der lyder klassisk musik derindefra. Døre og vinduer er malet blå, ligesom alle de mange rum i stueetagen har hver sin farve og hvert sit tema. Fra stuens nomadestemning med persiske tæpper, åbent ildsted og patinerede læderhynder til badeværelsets blå og grønne toner. Overalt er der bøger og kunst – på badeværelset endda udelukkende holdt i blå. Beboeren selv, Suzanne Brøgger, tager imod iført sort dragt designet af Mathilde Torp Mader for By Malene Birger og sort tørklæde sat op som turban, en af hendes signaturer. En anden er de kohl-omkransede øjne, der i forvejen er store og dragende.

Da der er gået et kvarter, er Mathilde Torp Mader ikke kommet endnu; det viser sig, at der findes flere veje med det samme navn i området, så gps'en har ført hende på vildveje. Efter at have spurgt venligt, interesseret og smilende til fotografen og mig og serveret te af en smuk, jadegrøn kande bliver Suzanne Brøgger utålmodig og opfordrer til, at vi bare går i gang. Vi sætter os i de tæppebelagte stole ved ildstedet og taler om, at hun, der ud over at skrive både bøger for Gyldendal og debatterende artikler for Po-

litiken, også fra tid til anden kan lokkes til at lege med det mere ydre, feminine univers, som da hun i efteråret holdt et foredrag for et fly fuldt af henførte skønhedsjournalister om Karen Blixens foretrukne parfume, 'Fracas', og som nu, hvor hun fotograferet af Astrid Kruse Jensen indgår i By Malene Birgers 8. marts-tiltag.

Du er ikke bange for at røre ved det, der også er det feminine univers.

SB: "Nej."

Jeg synes tit og ofte, at 'man' ikke må være forfængelig, og det kan blive så utroligt trættende ...

SB: "Ja ... jeg har altid syntes, at det var ekstra sjovt at være kvinde, fordi man måtte meget mere, end mænd, med det æstetiske. At der var så mange muligheder, som jeg har syntes var rigtigt sjovt og inspirerende – livsbekræftende. At det blev en del af mit liv," siger hun og tilføjer: "Men nu til dags er det, som om hele identiteten skal ligge i det ydre, sådan at man nærmest kan lave hele sit menneske om ved at få et andet look, ikke? Selvfølgelig er der noget om, at hvis man er dybt deprimeret, så kan det hjælpe at

tage en rød hat på (ler lidt), men man bliver ikke en helt anden."

Nej, for så sker der jo det – og jeg ved, du også har været betaget af Marilyn Monroe-myten – at du bliver den maske, du ønsker dig at være, men: Hvad så?

SB: "Ja. Og hun var jo netop interessant, fordi hun indeni følte, at hun var ingen verdens ting ... Og hvis masken ligesom tager over og bliver styrende, og det indre menneske bliver mindre og mindre, så har man da depressionen lige om hjørnet." Suzanne Brøgger ler lidt og tilføjer: "Nej, det er svært at være et individ nu om dage. Det er det."

Du kæmpede jo også selv for det på et tidspunkt, hvor det var svært. Hvor man helst skulle være en del af en flok.

SB: "Ja, ja ... Nu er man nok flok på en anden måde, på en mere digital måde. Og jeg tror, yngre kvinder er meget bange for at falde uden for den konvention, de nu har lagt billet ind på. Men da jeg var ung, blev det jo i høj grad Rødstrømpebevægelsen, og der

var nogle meget undertrykkende krav. Man måtte nemlig ikke dyrke det feminine."

Hvad gjorde du så egentlig der? For det er jo meget pudsigt, at dette By Malene Birger-samarbejde centrerer sig omkring 8. marts, for det er jo ikke ligefrem Kvindernes Kampdag, jeg umiddelbart ville forbinde med dig i den periode?

SB: "Nej, altså jeg er nok blevet mere til Kvindernes Kampdag, fordi den er blevet global. Jeg synes, at vi her i Norden ligesom har opnået – på det formelle plan – alle muligheder. At de muligheder så stadigvæk står tilbage som noget, der skal aktiveres og udfoldes, ja! Men det er jo ikke problemer sammenlignet med de lidelser, alverdens kvinder er underlagt. Og det er jo også derfor, at det giver mening på sådan en 8. marts, at denne her kampagne, By Malene Birger laver, og som jeg er med i, giver overskuddet til organisationen Women for Women, der netop handler om, at det altid er kvinderne, det går mest ud over. Når der er

SUZANNE BRØGGER

Født den 18. november 1944.

Forfatterinde, flere gange prisbelønnet og medlem af Det Danske

Akademi. Gift med lektor og forfatter Keld Zeruneith. Parret har datteren Luzia (født 1986). Blev berømt og berygtet i 1960'erne og '70'erne for sin åbenhed omkring seksuel frigørelse. Endvidere kendt for sin modige stil, der har inkluderet alt fra gennemsigtige bluser og leopardprint til turbaner.

Forfatterskabet tæller bl.a. *Fri os fra kærligheden* (1973), *Creme fraiche* ('78), *Tone* ('81), *Ja* ('84) og *Jadekatten* ('97). Seneste udgivelse er *Norsk Omelet* (2018).

krig og krise, så er de de første, der rammes. Og selv når der ikke er krig, så er det pigerne, der ikke kommer i skole, det er drengene, der får den bedste mad og de fleste proteiner, og det er pigerne, der bliver bortgiftet, når de er helt små, og samtidig så viser det sig, at hvis man giver kvinderne et lille beløb til at overleve på, så kan det opretholde en hel familie. Så jeg synes, det er meget meningsfuldt at støtte kvinder og sætte fokus på situationen den 8. marts."

Det er mit indtryk, at rigtig mange i dag bruger det til, igen, at være en del af den der flok ...

SB: "Men kan vi ikke alle sammen gøre det på vores egen måde? Og nogle gange være ligeglade? Der kan jo også være nogle år ... Jeg synes da i hvert fald, at jeg har været ligesom *off and on*. Der har været år, hvor jeg slet ikke har været fokuseret på 8. marts overhovedet, og så er der andre år, hvor man bliver inviteret eller bedt om at fokusere på det, og så er det jo ikke sådan, at man siger: 'Nej, nu er det blevet ligegyldigt, bare fordi jeg ikke selv har været optaget af det et stykke tid.' Jeg synes, det er fint, at den dag bliver ved med at være der."

Og at man kan komme nyt indhold i?

SB: "Ja, det kan man nemlig!"

Kvindernes Internationale Kampdag blev fra 1974 af Kvindebevægelsen taget op igen efter at have ligget i dvale siden 2. verdenskrig, og fra 1977 opfordrede FN til, at man markerede den. Og apropos at Suzanne Brøgger har været on/off på Kvindedagen, tror jeg ikke, det vil være helt forkert at sige, at det er vi mange, der har. Så vi taler om, at det er, som om verden er blevet mere 'kønnet' igen i de senere år, efter at fokus har været på blot at være menneske ... Suzanne Brøgger mener, at det i høj grad skyldes #MeToo-bevægelsen, hvor især kvinder med et karrieremål har følt sig krænket af nogle spilleregler, der udelukkende var på mændenes (seksuelle) præmisser.

Der har jeg jo indtryk af, at du altid har været medspiller snarere end offer?

SB: "Ja, men det har jo unægtelig været omkostningsfuldt at være sådan i forfront på den seksuelle scene, da jeg var yngre. Men jeg har syntes, det var det værd, også fordi det har givet mulighed for andre kvinder – også dem, der er kommet efter – at udfolde deres liv på en mere selvfulgelig måde."

Er den seksuelle frigørelse vigtig af sensuelle grunde eller af identitetsmæssige grunde?

SB: "Om det betyder noget fysisk, eller om det er mere overordnet? Jeg mener jo, at det er mere overordnet; at man får tillid til egne evner og tro på sig selv; at man har lov til at være i verden og udfolde den, man er. For sådan var det ikke i 50'erne."

Så du gik forrest og påtog dig erfaringerne for de andres skyld? Og også for din egen, selvfølgelig?

SB: "Også for min egen! Men jeg kunne mærke ... at både for mig selv og andre, fordi det jo blev meget kontroversielt, så kom der meget had og kærlighed ud af det. Altså, jeg blev både afvist meget groft og også 'dyrket' helt enormt." *Som en forløser?*

SB: "Ha, ja, altså ... kvinder sagde til mig – og siger stadigvæk – at jeg på en måde ændrede deres liv."

Mathilde Torp Mader træder ind i stuen og undskylder mange gange for gps-fejlen, men har til gengæld et eksemplar af By Malene Birgers 8. marts-shoppenet med, og Suzanne Brøgger elsker det: "Ej, jeg synes, det er sjovt. Sindssygt flot! Jeg kunne slet ikke forestille mig, hvordan det kunne blive til en taske. Meget virkningsfuldt. Vil du have en kop te?"

Mathilde Torp Mader erklærer, at hun ville elske en kop te og sætter sig til rette ved ildstedet. Jeg spørger designeren, hvad 8. marts betyder for hende?

MTM: "Altså, jeg er barn af en meget aktiv feminist. Meget, meget aktiv hele min barndom og også før, jeg blev født. Hun er fra Suzannes generation, og det var Grevinde Danner, det var Kvinder mod EF, det var hele den der ... hun var rigtig rødstrømpe. Eller er – det er man en gang for alle, tror jeg."

Suzanne Brøgger ler, og Mathilde Torp Mader fortsætter: "Så det ligger meget, meget dybt i mig, at man som kvinder har et ansvar for hinanden, og det er bare desværre sådan stadigvæk, at der er nogle mennesker rundt omkring, som ikke tror, at man kan blive diskrimineret for at være kvinde."

Mathilde Torp Mader mener f.eks., at det er problematisk, at de matematiske og naturfaglige fag stadig ikke betragtes som et naturligt interessefelt for piger, ligesom hun f.eks. så sent som i går havde en samtale med en anden kvinde om en fotograf, hvor den anden med det samme gik ud fra, ►

ELLE & kvindernes kamp

at der var tale om en mand, hvad der ikke var. "Altså det er jo sådan nogle småting, som vi skal ud over."

Ville du foretrække at sige 'hen' ligesom i Sverige?

MTM: "Hmm, nej. Det er ikke det, det handler om for mig. Jeg har venner, som gerne vil kaldes hen, og det gør jeg selvfølgelig, men det er to forskellige diskussioner, synes jeg. For mig handler det bare om, at man skal være åben nok til, at man ikke tager noget for givet, og feminismen skal kunne rumme hele spektret af alle slags kvinder, hen som hun. Og jeg synes, man skal fejre kvinder, for hvad de er, uden nødvendigvis at blande tingene sammen."

Så man må godt dyrke det feminine? Suzanne fortalte, at hun savnede æstetikken ved kvindeoprøret, og at hun på sin vis også kæmpede for, at man altså også godt måtte huske æstetikken midt i frigørelsen. Og nu kender jeg jo ikke din mor, Mathilde ...

MTM: "Nej, men hun var den eneste, der havde røde negle på Femøl!"

Alle ler, og Mathilde Torp Mader tilføjer med et stort smil: "Helt nøgen med røde negle!"

SB: "Det er jo også interessant, at det ikke betød noget for din mor, Malou, og derfor heller ikke så meget for dig ..."

Jeg vil sige, at selv om min mor ikke var aktiv feminist, tog hun imod alle konsekvenserne: Hun fik børn, men blev ikke gift, og mine forældre gik fra hinanden ...

SB: "Men du kunne jo godt være blevet lige omvendt? Ligesom du kunne være blevet omvendt af din mor, ikke, Mathilde?"

MTM: "Altså, jeg er blevet omvendt af min mor på den måde, at hun skulle bryde en masse grænser; hun troede ikke på det monogame og hele den der opsætning af far, mor og børn og 'nu skal vi være sådan her, og der er så mange grænser, det hele skal være så firkantet.' Og det har jeg måske reageret på, ved at jeg har fundet en livspartner, som jeg passer meget på, for ... det kan jo også være et meget hårdt liv, man lige pludselig lever, hvis der ikke er nogen grænser, og det hele er op til diskussion hele tiden, ikke? Jeg havde også ligesom begge dele, for jeg havde min far, som var gift med min stedmor, og det hele var mere roligt, de havde et hus, de havde et sommerhus, det hele var meget sådan 'ordnet', ikke? Og så havde jeg den der mor, hvor det hele bare var sådan ..."

SB: "Anarki?" (hun ler)

MTM: "Ja, næsten! Og der håber jeg, at jeg har valgt en mellemvej, for jeg har nemlig haft brug for begge dele."

SB: "Det er jo også, fordi når man er kreativ, så har man brug for ro og orden."

MTM: "Ja, lidt, ikke?"

SB: "Så ens tanker kan få lov til at blive vilde!"

MTM: (ler) "Ja, det er rigtigt! Det er faktisk rigtigt – *spot on!* For altså jeg har brug for sådan en havn, hvor jeg ved, at det er her, der er plads på sådan en rolig måde."

SB: "Der er noget, du kan regne med."

MTM: "Ja, præcis. Og jeg tror også, at når ens liv nærmest bliver et eksempel på, at man prøver at bryde de der grænser, så kan man også ende med at betale en pris for det. En personlig pris."

Føler du, Suzanne, at du har betalt en personlig pris? For du har

jo brugt dit liv på at bryde grænser.

SB: "Ja ... øh ... Nu ved jeg jo ikke, hvad jeg ville have betalt, hvis jeg ikke havde brudt grænser ... Man betaler jo også en pris for det, man ikke gør ... Og jeg har i hvert fald forliget mig med, at selv om der har været straf for, at jeg har gjort de oprør, jeg har, så har der også været belønninger. Så jeg har forsonet mig med begge dele."

Du har jo en datter, hvordan har hun reageret? Er hun gået i din retning eller i den modsatte grøft?

SB: "Hun er ikke nogen provokatøse, men hun har da danset på bordene. (ler) Hun er antropolog og ansat i Unicef i New York og ... hun har meget af mig i sig ved, at hun godt kan lande i Vestafrika og navigere og improvisere og få projekter op at stå. Ja. Men jeg tror måske nok, at noget af den frihed, som jeg tilstræbte oven på det der depressive 50'er-klima, hvor kvinder stak

hovedet i gasovnen, eller som Tove Ditlevsen: fyldte blodårerne med stoffer og sådan noget, ikke? Det har været en meget mærkelig, depressiv periode, som min mor var ung i. Og hvor de

jo ikke forstod, hvorfor de var så ulykkelige, fordi krigen var overstået, og de boede i fine huse og havde biler og materiel velfærd. Og så var det først, da hende forfatteren Betty Friedan skrev en bog, der hed The

Feminine Mystique (i 1963, red.), der handlede om: 'Hvorfor er der så mange kvinder, der bliver indlagt på psykiatrik? Uden at de kan sige, hvad der er i vejen? De kan ikke forstå, hvorfor de er så ulykkelige, når de burde være så lykkelige,' ikke ...? Og så var det, at den der skyggetilværelse blev afdækket, som så førte til kvindeoprøret i min tid. Og det vil sige, at generationerne efter mig har fået så meget forærende."

MTM: "Fuldstændigt! Så meget!"

SB: "Som man bare tager for givet. Hvad jeg sådan set også synes, man skal!"

Kan man, uden at det skal blive alt for metaforisk, sige, at 50'ernes kvinder var spiddede sommerfugle, hvor du jo et eller andet sted ...

SB: "Tog knappenålen ud!" (ler)

Ja! Men mange af de andre ville hellere være en leguan eller et eller andet 'groft', hvor du insisterede på, at du godt måtte være denne her smukke sommerfugl, den skulle bare have lov til at være fri.

SB: "Ja, ja!"

Men med mange fra Rødstrømpebevægelsen blev det næsten for grimt og for groft, fordi man ville vise kontrasten i en grad, så folk forstod det.

SB: "Ja. Men det var der jo også en fælde i, fordi den frihed, som jeg søgte: I og med at den også havde en æstetisk side, så blev den jo også meget dyrket af medierne, og så blev det ligesom ... I dag kan man jo ikke sige, at man er offer for et marked, men (ler lidt), altså, det er en meget styrende kraft, markedet."

Hvis du tager alle dem, der har slået sig op på at blive reality-stjerner f.eks., tror jeg, at hvis de tænkte over det, ville de nok se, at de var styret af et marked. Man bliver en vare.

SB: "Ja! Og det, synes jeg, har været prisen."

MTM: "Men er det ikke lige præcis en fordømmelse, at for at ►

"Man betaler jo også en pris for det, man ikke gør ..."

SUZANNE BRØGGER

være kvinde og for at være en fuldendt kvinde skal man være 'smuk'? Smuk ift. *hvad*? At man ikke engang selv kan få lov til at beslutte, at 'det er sådan her, jeg synes, jeg er smuk'. For jeg synes da, der var masser af rødstrømpekvinder, som var smukke, selv om de ikke havde makeup på, og selv om nogen syntes, at de måske var lidt anstrengende, fordi de råbte så højt. Men det var der måske også en skønhed i? Jeg synes, at den der ild og *passion* kan være vanvittigt tiltrækkende, om man er mand eller kvinde! Jeg bliver så ... jeg kan mærke, at det gør noget inden i mig, når folk begynder at sige, at: 'Det her, det er smukt, og det her, det er ikke smukt.' Fordi det er lige præcis sådan, det ikke må være."

Det fører samtalen ved ildstedet videre til, at om vi vil det eller ej, er vi alle i høj grad styrede af det ydre, ligesom det var en nem signalmarkør for rødstrømperne: brænd bh'en, slå håret ud, lav din egen batik etc. Og Suzanne Brøgger indskyder: "Jamen nogen kan jo se rigtig godt ud uden bh!" Alle ler, og hun tilføjer: "Så og så længe, ikke?" Underforstået, at for nogle rødstrømper har ideologien gået hånd i hånd med forfængeligheden. Og vi taler videre om, at det på papiret er lettere at se ud, som man har lyst til i dag; også uden at ligne et klassisk ideal. Og så alligevel:

MTM: "Jeg abonnerer måske ikke på det, man ville kalde klassisk skønhed. Især når jeg går på arbejde, klæder jeg mig på for at kunne arbejde. Men jeg møder den der fordom meget, når jeg flyver, og jeg stiller mig i Business Class-køen i Heathrow, og jeg står iført det, jeg ligesom synes forklarer, hvem jeg er. Og uden *fail*: Hver gang står der måske 15 businessfolk, og så står jeg der, og så lyder det: 'Excuse me, this is business.'"

Suzanne Brøgger ler højt.

MTM: "Og det er hver mandag morgen!"

SB: "Giv mig en 8. marts!" (alle ler)

MTM: "Det er endda ofte kvinder. Der er nemlig så mange visuelle fordomme stadigvæk."

SB: "Når du taler om den type skønhed, som lige glider ind og er det bredeste, der kan opsluges af markedet og markedsføres, er det jo godt, hvis der findes typer af skønhed, der gør modstand! Som ikke så let glider ind, og hvor man ikke rigtigt kan være sikker på: 'Er det her smukt eller grimt?' Så er det ligesom en øjenåbner for noget andet." Og hun tilføjer: "Sådan en type skønhed, som ikke gør modstand, synes jeg er meget grimt. F.eks. alt det, der hedder Miss World, Miss Universe ... Kvinder, der bliver kåret til det smukkeste i verden. Det er jo også Trumps ideal. Jeg synes ikke, det er smukt."

Nej! Og man kan spørge, hvorfor idealet overhovedet er opstået ...? Men det er vel, fordi det er let at komme i en kasse. Du har taget al individualisme ud af det.

MTM: "Nemlig, der er nemlig ikke nogen individualitet tilbage, så. Man SKAL abonnere så meget på en ..."

SB: "En stereotyp."

MTM: "Ja, præcis. Og det er jo lige præcis det, der gør, at når man er yngre kvinde eller teenager, hvor du kigger på alle de der billeder, og hvis du så ikke tilpasser dig dem, så er der ikke nogen afspejling, og så kan du ikke mærke, at der er en plads til dig. Og det er jo supervigtigt, især i de dannende år, at vi får formidlet, at: 'Jamen der er plads, om du så er kvinde på denne her måde eller på denne her måde.' Og du har ret til at kræve den platform inden for der, hvor du har lyst til at tale."

SB: "Ja."

Men der er det vel trods alt blevet lettere nu med de sociale medier, for man kan altid finde en, der minder om en selv, ikke? Hvor i 1960'erne og '70'erne, Suzanne, der var du vel mere eller mindre bare en ener? Der var ikke så mange andre sparringspartnere og legekammerater?

SB: "Nej, men, jeg ved ikke, jeg tænkte ikke så meget over det, andet end at jeg syntes jo, det var sjovt at gå i al mulig slags tøj. Og jeg havde jo aldrig nogen penge, så dels gik jeg i min bedstemors gamle kjoler, og nogle af dem gik helt tilbage til 20'erne; hendes silketenniskjoler, det var sådan nogle i charleston-stil ..."

MTM: "Hvor fint!"

SB: "... og så gik jeg i alt det etniske. Når jeg rejste, købte jeg ofte mandetøj – f.eks. i Afghanistan: Deres sribede silkekåber med sådan nogle lange ærmer, der gik langt ud over hænderne, som viste, at de var aristokrater; de behøvede ikke at arbejde. Og så begyndte jeg at gå med turban, og det var også en mandeting, for kvinderne havde jo chador eller burka med net for øjnene, men turbanen, syntes jeg, var en rigtig fin ting. Og i mine senere år har jeg gået meget i thrift-tøj (genbrug, red.) fra New York. Der bor alle de rige jo, så de går hen med noget helt nyt tøj, som de måske aldrig har haft på." (ler)

Hvorfor endte du i tøjbranchen, Mathilde?

SB: "Ja, hvorfor begyndte du at tegne tøj?"

MTM: "Ja, altså, jeg tror, det startede med en sans for farver og tekstiler og så en nysgerrighed. Og jeg har altid haft en meget, meget stor længsel efter at rejse. Så jeg tænkte: 'Hvad kan man lave, hvor man kan rejse, og man kan arbejde med farver?' Og så blev det ligesom ret tydeligt: 'Nåh ja, man kunne jo studere fashion,' for så kunne jeg ligesom tage til London og gå på St. Martins." Hun smiler og fortæller, hvordan årene på St. Martins inkluderede genbrugstøj, undertøj uden på tøjet og helt kortklippet, lilla hår, hvilket får Suzanne Brøgger til at le højt og larmende. "Her skulle man ikke passe ned i en kasse, vel? Og så tager det ene jo bare det andet, og jeg følte, at her var der plads." Og i dag, 20 år senere, har Mathilde Torp Mader både arbejdet i Paris og Italien og er altså nu Kreativ Direktør i et af Danmarks kendteste modehuse. Hun tilføjer: "Jeg har en ven, som lige har lavet et *track* om, at: 'Sig til mig, hvis jeg er for meget, for så kan jeg godt være lidt mer.'"

Suzanne Brøgger ler igen højt og inderligt.

Mathilde Torp Mader smiler og fortsætter: "Og jeg har det bare sådan: Det er bare så *spot on*. Fordi det der med: 'Kan du ikke liiiige stikke fingeren i jorden?' Nej! Men jeg kan stikke fingeren i vejret!"

Suzanne Brøgger kaster hovedet tilbage og ler: "Ej, hvor er det godt!"

MTM: "Og det var lidt sådan, jeg havde det, ikke? Jeg vil godt have lov til at fylde lidt."

SB: "Ja."

MTM: "Så det var helt sikkert den der udlængsel, der blev til ..."

SB: "Der blev til tøj!" (ler)

MTM: "Ja, moden var ligesom en *highway* til, at man kunne få åbnet dørene til nogle steder, man ønskede; lige så meget pga. de mennesker, der var der, som jeg gerne ville arbejde sammen med, som det var en ide om, at jeg gerne ville skabe et produkt. Og så kæmpede jeg faktisk lidt med det til at starte med, fordi jeg netop syntes, at det var overfladisk. Jeg havde det svært med, at det godt kunne ende med sådan en form for diktering af, at: 'Hvis du er

smuk, eller hvis du er en rigtig kvinde, så skal du se sådan her ud,' ikke? I stedet for at det ligesom var en fejring af kvinder. Og så endte jeg på et fly til New York ved siden af en *native American*. Vi sad og snakkede, og jeg glemmer det aldrig; jeg var helt ung, 21 eller 22, og han sagde: 'Du kan jo også heale folk, hvis du får dem til at føle sig stærkere ved at give dem et skjold på, som er det, du laver til dem.'"

SB: "Det er denne her dragt!" (hun indikerer med hænderne til sin jakke og bukser)

MTM: "Ja, nemlig! Præcis!"

Suzanne Brøgger ler.

MTM: "Og så havde jeg det sådan: 'Okay, så kan det jo netop være noget, der forstærker i stedet for at diskriminere eller sætter grænser eller bliver noget, jeg har svært ved at forlige mig selv med.'"

SB: "Det er da interessant, for det er jo sådan set en åndelig dimension ved tøj, ikke. At det ikke bare er noget, du tager på som pynt, men det er noget, der også styrker dig indefra."

MTM: "Ja, det tror jeg faktisk ret meget på. At klæder skaber folk. For det gør de. Altså når du klæder folk på, og de lige pludselig retter sig op i spejlet. Altså: Det betyder noget."

Men er det ikke også det, der f.eks. er forskellen på stil og trend? Stil er jo netop den personlige tilgang; identiteten udtrykt i tøjet, hvor trend bare er at følge med?

SB: "Jo, det kommer og går."

MTM: "Fuldstændig! For trend handler jo faktisk lidt om at diktere, ikke? At du er ikke cool, eller: Du er ikke *on trend*, hvis du ikke ser sådan her ud. Hvor stil jo netop er at fejre det individuelle. Og at gøre plads til dig. Det er vigtigt, at det er dig, der har tøjet på, og ikke tøjet, der har dig på, ikke?"

SB: "Mmmh."

Hvornår accepterer man, at man har fundet sin ydre stil, selv om det indre måske bliver ved med at bevæge sig og arbejde?

SB: "Jeg tror, at når man er omkring 40, så er det, som om man ikke gider tage gul læbestift på, og ... så drosler man virkelig ned – eller: Det har jeg i hvert fald erfaret – med excentriske påfund. Eller jo, måske en gang imellem til en speciel lejlighed. Men da jeg var yngre, sad jeg og hæklede kilometerlange kjoler, der var gennemsigtige, fordi de var hæklede, ikke? Og så strikkede jeg en frakke af hvidt sejl garn, og den vejede altså 20 kg eller sådan noget der, den var virkelig ... Og jeg måtte hele tiden lægge den op, fordi sejl garnet, eller fiske garnet, eller hvad det var, var så tungt, at det bare blev længere og længere og længere, og det skulle jo være kort. Men altså, når man bliver over 40, så gider man ikke strikke flere frakker af fiske garn (ler). Og så ved jeg ikke, hvor meget man orker at skifte type."

Jeg kan ikke lade være med at tænke på, at jeg interviewede den franske skuespillerinde Fanny Ardant for nogle år siden ...

SB: "Jaerh! Hun er jo skøn, hva?! Sindssygt skøn!"

Ja! Og hun sagde noget meget skægt, fordi hun har også gjort, hvad hun kunne for at bryde fri og være en enspænder og på alle måder gå sin egen vej. Det eneste, hun rigtigt fortrød i sit

MATHILDE TORP MADER

Født den 8. september 1979. Kreativ Direktør for By Malene Birger siden september 2017. Uddannet på Ravensbourne og Central Saint Martins 2001-06. Har arbejdet i London, Paris og Milano som assistent-designer og designer for bl.a. Vanessa Bruno, Sonia Rykiel, Marni og Mulberry. Bor delvis i Hackney, London, med sin mand, musiker og dj Felix Martin, 39 år, fra bandet Hot Chip.

liv, var, at hun var begyndt at bruge makeup.

SB: "For så er det svært at afvænne sig, ikke?"

Svært at afvænne sig, ja, for nu havde hun ligesom skabt det, der var blevet hendes ansigt. Så hun blev ved at punke sine døtre: 'I

skal ikke bruge makeup!'

SB: "Nej ..." Suzanne Brøgger mærker lidt efter og fortsætter så: "Ja ... jeg vil ikke sige, at det ligefrem kan ærgre mig, men jeg har altid købt det der arabiske kohl; det der pulver, som man jo også bruger til børn og gamle mod øjensygdomme," ler hun, "når man skal rejse gennem ørkenen. Og jeg tror også, jeg skal have det på i kisten."

Det er blevet dig?

SB: "Ja, jeg føler slet ikke, at det er mig uden."

MTM: "Så er det jo heller ikke makeup længere. Så er det jo blevet en del af en selv."

SB: "Ja, det er det. Det er det nærmest."

Der kører du jo det mere nøgne look, Mathilde ...

MTM: "Jeg har faktisk makeup på, men det kan du bare ikke se!" ler hun og fortsætter mere alvorlig: "Men, altså ... Jeg synes ikke, makeup nødvendigvis er ikke-feministisk. Jeg tror, det handler om den enkelte. Hvis det får dig til at føle, at det er 'dig', eller at det er det, du har lyst til, jamen så er det det, du skal. Makeup er jo, ligesom hvis du får en ►

hårklipping; det er jo bare en eller anden form for 'upkeep', som man jo ... eller det er selvrespekt eller din selvfølelse ... det er næsten så personligt, at det er svært at ..."

SB: "Generalisere."

MTM: "Ja, det synes jeg lidt!"

Det er egentlig skægt.

MTM: "Ja, det er egentlig skægt, for du kan også godt vende den på hovedet og sige: Hvorfor er makeup så ikke en del af 'Miss Universe-pakken' og en del af den der forudbestemte ide om, hvordan en kvinde skal se ud? Jeg synes ikke, makeup på den måde ... Men der er da helt sikkert mænd, tror jeg, som vil kigge på mig og tænke: 'Det er da også synd, at hun ikke gør mere ud af sig selv.'"

Suzanne Brøgger ler.

MTM: "Men det tror jeg!"

SB: "Tror du?!"

MTM: "Ja, det tror jeg da."

SB: "Nej ..."

Er de ikke ligeglade?

MTM: "Jo, det er de sikkert. (ler) De er sikkert ligeglade. Det vil jeg da håbe!"

SB: "Men det er sjovt, at makeup er blevet så mainstream, for i makeuppens historie var det jo kun for skøger og skuespillere og klovne, der kom med et omrejsende cirkus. Almindelige kvinder sminkede sig ikke. Og det blev betragtet som virkelig vulgært."

Det får samtalen til at stikke i en retning af, hvornår det egentlig blev almindeligt at bruge makeup, og om hvorvidt kongehusene lægger stilen an for, hvad der er god tone eller ej. Og Mathilde Torp Mader siger forsøgsvis: "Altså, nu ved jeg ikke helt nok om 50'erne, men der kunne jeg godt forestille mig, at det kun var tøser, der ..."

SB: "Ja! Der var det absolut *no go* for pæne piger." Og hun tilføjer: "Og det var også en af grundene til, at jeg blev tiltrukket af det der kohl – for så var man i hvert fald ikke en pæn pige. Altså man

kunne til nød have en lille smule læberødt, hvis man skulle til bal, ikke. Men det der med at begynde på øjnene, det var altså ...!"

Så det var en nem måde at bane sin egen vej på, at begynde der?

SB: "Ja! Jeg blev også kaldt op til rektor. De syntes jo, jeg var en sød pige, men det var bare synd, at jeg ødelagde mig selv på den måde, ikke?" (hun ler)

Men det er jo det, som tøj og makeup kan: Det kan åbne for nogle døre og nogle sider af en identitet, som man kan prøve af. Og så er vi jo egentlig tilbage til det helt store spørgsmål, som også udspringer af frigørelsestiden og 8. marts: Ofrer en kvinde mere i sin selvrealisering, end en mand gør? Og der tænker jeg igen på de her ideer, vi har om, hvad en kvinde 'er'. At idealet er, at hun skal være velopdragen, hun skal være hensynsfuld, hun skal være alle mulige ting. Men idet man realiserer sig selv, så vil man jo meget ofte skulle træde over nogle lig på vejen, og er det hårdere for en kvinde at skulle gøre de ting?

Mit lange spørgsmål medfører dagens første længerevarende tavshed, og inden Suzanne Brøgger tøvende bryder den, har jeg opdaget, at der ligger en udstoppet skildpadde under det sofabord, vi sidder ved, hvilket minder mig om, at der også var en udstoppet leopard i en plexiglaskasse i et af de andre rum. Og jeg kan ikke lade være med at tænke på, at i flere religioner mener man, at Jorden hviler på skildpaddens skjold, mens dens ben udgør

verdenshjørnerne, og at Suzanne Brøgger bl.a. har været kendt for sin leopardfrakke.

SB: "Jeg ved det simpelthen ikke, fordi jeg synes, det er meget svært at generalisere." Og den muntre, nysgerrige og lettere utålmodige forfatterinde siger leende henvendt til Mathilde Torp Mader: "Skal du træde over lig, har du skullet betræde et lig på din vej?"

MTM: "Øhm ... altså ... jeg synes helt klart, at ligegyldigt om du er mand eller kvinde, så koster det noget, hvis du er ambitiøs. Altså ... det er måske ikke helt mærkeligt, at vi ikke har børn endnu, fordi vi har svært ved at få det til at passe sammen. Det er sådan nogle ting, hvor man tænker: Det har sine begrænsninger ..." Og designeren tilføjer, da vi andre spørger hende: "Jeg fylder 40 i år."

SB: "Og du har ikke nogle børn endnu?"

MTM: "Nej. Og jeg har en mand, der er musiker og også er succesfuld inden for sit felt, og vi har et forhold, hvor vi ikke sætter nogle begrænsninger over for hinanden, så hvis han f.eks. vil til USA i seks uger for at køre på tour, så er det sådan, det er. Så ja, jeg synes da, det har nogle begrænsninger at have en ide om, hvad du gerne vil opnå,

og hvor mange timer og hvor meget tid du bruger på at komme derhen. Der er to par i det band, som min mand er i, som har børn, hvor konerne så går hjemme. Og de har valgt det, de har taget beslutningen som team: 'At så sørger jeg for, at det her fungerer, for at det der kan fungere', ikke? Mens dét ikke at skulle gå kl. tre for at hente barn jo gør, at man har taget nogle beslutninger, som man, om ikke betaler prisen for, så i hvert fald må tage konsekvenserne af. Men jeg ved ikke, om det er specifikt, om du er kvinde eller mand. Altså, jeg håber da, at det gælder begge køn," fun-derer hun og tilføjer: "Jeg har været

ret heldig i den karriere, jeg er i, ikke at have været mødt af kønsspecifikke fordomme på den måde."

SB: "Undtagen når du står i business-køen!"

MTM: "Undtagen når jeg står i business-køen, ja! Men ud over det, så synes jeg, jeg har været heldig. Men: *Saying that*, så kan man selv inden for mit felt sige, at der er tonsvis af mænd, og mænd, hvor man tænker: 'Okay, altså, hvorfor er det ikke en kvinde, der har det job?'"

SB: "Er det noget med, at kvinder kan være begrænsede af deres venlighed, hvis de er overordnede chefer og skal fyre folk? At det er de ikke så gode til? Der er i hvert fald det der famøse glasloft, som afholder kvinder fra at tage chefstillinger. Og det kan jo skyldes mange ting; dels at de ikke vil investere så meget i deres arbejde, og at de vil værne om deres fritid og privatliv. Men det kan også betyde, at det er skræmmende at skulle tage ansvaret for at fyre mennesker."

Ja, den ensomhed, der er på toppen ...

SB: "Ja, den ensomhed, ikke? Og at skulle leve med ikke at være populær. Det er jo ligesom det første, man skulle sige ja til, vil jeg tro, hvis man tager sådan en stilling."

MTM: "Det er det første. Jeg sad også i en lederstilling det sted, jeg var før, ikke, og jeg vil sige, at det er jo lidt en *constant struggle*; man skal lige en gang imellem minde sig selv

om: Det er ikke det, jeg er her for."

SB: "Nej."

MTM: "Og det lyder barsk, men: Jeg er her for at gøre mit arbejde."

SB: "Ja."

MTM: "Med den pris kommer også, at du ikke behøver at være venner med dine medarbejdere hele tiden ..."

Men det bliver de fleste kvindelige chefer jo alligevel? De kan jo ikke lide, hvis de ikke er en del af venindeflokken sammen med de andre.

SB: "Nej. Det er et kæmpe handicap for kvinder."

MTM: "Det er da et kæmpe *struggle*, det er da et *ongoing struggle*. Det er det da!"

SB: "For man kan jo sige, at det måske er kvindens allerbedste egenskaber: hendes evner til at være social og være inkluderende og skabe god stemning omkring sig."

MTM: "Nemlig."

SB: "Og at ingen skal være kede af det. Det er egenskaber, der fungerer godt i en familie. Men på en arbejdsplads, hvis hun skal have et overordnet ansvar, så er det

en meget stor svaghed, ikke. Så hendes bedste egenskaber bliver til en stor svaghed. Eller også skulle verden indrettes meget mere efter, hvordan kvinder er. Det tror jeg ikke sker liige ..." (ler)

Der har du jo altid arbejdet alene ...

SB: "Det er jo det!"

Hvordan har du grebet det an?

SB: "Altså, jeg har ikke skullet tage den slags hensyn. Og jeg har i hvert fald også skullet give afkald på at være populær. Hvis jeg kun kunne skrive det, jeg var sikker på ville give pote, så ville jeg jo gå helt i stå. Så jeg har da skrevet en hel del, som ikke har

været – altså det der store, ubesvarlige spørgsmål: 'Må man skrive om andre mennesker? Noget, de ikke kan lide?' Og det er der jo ikke noget svar på. Der står i Islandske Lov fra år 1000: 'Du må ikke skrive om andre mennesker. Du må ikke rose eller dadle andre mennesker.'"

MTM: "Der var engang en, der sagde til mig: 'What other people think of you, is none of your business.' Og det er jo faktisk rigtigt nok. For det der med, om folk kan lide mig, det har faktisk ikke noget med mig at gøre, så det kan jeg jo ikke gå og bruge tid på."

SB: "Nej, det er rigtigt. Og når du først har indset det, så er du helt fri."

MTM: "Det er *live and let live* – det der *mindset* med, at selvfølgelig må du skrive din version af verden, for det er din version, og den ejer du."

Men det kan jo så også bare have omkostninger ...

MTM: "Så har det selvfølgelig nogle omkostninger. Det må man være villig til ..."

SB: "Det må man så tage."

For kunstens skyld?

SB: "Ja, altså det er jo så spørgsmålet ..."

Eller for den overordnede menings skyld?

SB: "Ja, nemlig, ikke?" ♦

"Om folk kan lide mig, det har faktisk ikke noget med mig at gøre, så det kan jeg jo ikke gå og bruge tid på"

MATHILDE TORP MADER